

Németh József

"A TANÍTVÁNYAITÓL BÚCSÚZÓ JÉZUS IMÁDSÁGA MINDEN HÍVÓÉRT:

"... hogy egy legyetek, amint mi egyek vagyunk" (Jn. 17,20-24)

A szenvedése előtt tanítványaitól búcsúzó Jézus imádságában még egyszer megcsendülnek Szent János evangéliumának témái. Az evangélium felépítése, egyes részeiben is, orgonakoncerttel, annak vissza-visszatérő akkordjaival hasonlítható össze. – A prelúdium (1,1-1,18) után dicsőségének kinyilvánítása következik az első részben (1,19-12,50). Mivel ez (csoda)jelekben történik, ezért a jelek könyvének is nevezhetjük. A második részben (13,1-20,29) Jézus dicsőséges szenvedését jeleníti meg a hívő tanítvány. Ez lehetne a megdicsőülés könyve. A 21. fejezet nem tartozik szorosan az evangéliumhoz: utójáték a koncertről távozóknak.

A prelúdium az "egység" témájával kezdődik és azzal is végződik: "az Ige Istennél volt", és: "Istent az Egyszülött Fiú nyilatkoztatta ki, aki az Atya ölen van." Az Isten és az Ige közötti egységbe lépnek be azok, akik az Igét befogadják, akik "nem a vérnek vagy a testnek a vágyából s nem is a férfi akaratából, hanem Istentől születtek." Tehát az Igével való egység gyermeki viszonyt jelent: feltétele az Istentől való születés. Az Ige természete az, hogy "benne élet volt" (Jn 1,4), és hogy "kegyelem és igazság tölti be" (Jn 1,14). Akik egységre lépnek vele, részesülnek teljességében" (= életbőségben, vö. Jn 10,10), "kegyelmet kegyelemre halmazva", azaz "kegyelem és igazság" lesz osztályrészük (Jn 1,16.17), és látják dicsőségét, "az Atya Egyszülöttének dicsőségét" (Jn 1,14). Az egység témája tehát nyelvileg is átölelve fogja közre a prelúdiumban az Istentől való születés témáját és annak következményét, a kegyelemben, igazságban, azaz az életben való részesedést, majd az Ige dicsőségének látását.

Az Istentől való születés témájánál hosszabban időzik Szent János evangéliuma első részének 3. fejezete. – Az Igével, azaz Jézussal való egység mibenlétét az evangélium második részének 15. fejezetében, az igazi szőlőtőről szóló példabeszédben ismerjük meg részletesen. – A hívőkért való imádságban, mint egy többszólamú kórusban megismétlődnek az előző két rész akkordjai: Jn 17,20-26. A 21. vers első részének egységtémáját a 20. vers, a hit tárgyköre vezeti be, és fejleszti tovább a 21. vers második részében. Itt pedig a dicsőség fogadja az egységet, és engedi egy mélyebb intenzitásban megszólalni a 22. vers első, illetve második része és a 23. eleje. A

23. vers második részében a szeretet kétszeres témaköre fogadja az egység témáját, és a dicsőséggel karöltve vezeti tovább az imádság második részébe. Itt az igazság témájának megpendítése után ötször hangzik fel egy erős kresendóban az ismeret és a megismerés tárgya (25. és 26. vers), mintha csak hangsúlyozná, hogy a Jézussal való egységben megszűnik a prelúdiumban említett botrány: ti., hogy "az Ige, ...az igazi világosság ... a világban volt ..., és mégsem ismerte föl a világ." S végül az egység kétszeresen fonódik össze a szeretettel az imádság végső akkordjaiban: "... hogy a szeretet, amellyel szeretsz, bennük legyen, s én is bennük legyek" (Jn 17,26).

Az evangélium egészének célkitűzésével az egység a hit témáján keresztül függ össze: "Jézus még sok más csodajelet is mutatott tanítványai előtt, amelyeket nem jegyeztek föl ebben a könyvben. Ezeket azonban följegyezték, hogy higgyétek: Jézus a Messiás, az Isten Fia, s hogy hit által életetek legyen benne" (Jn 20,30). A Jézusban való hit következménye tehát élet; az az élet, mely az Igében volt (Jn 1,4). Jézus életének odaadásával (= átadásával) megteremtí a hívővel való élet-egységet. Ezért hangsúlyozza Szent János: a főpap nem magától mondta Jézus haláláról szólva, hogy Jézus meghal a népért. "Nemcsak a népért, hanem azért is, hogy Isten szétszóródott gyermekeit egybegyűjtse" (Jn 11,52).

1. Az egység Jézus imádságában

Jézus imájában az egységről olvasva gondolhatnánk a hívek kölcsönös egyetértésére, harmóniájára, amit minden közösségi élet megkíván. De idézhetnénk az üldöztetésekkel szemben tanúsított monolitikus magatartást, mint előre megbeszélte és kidolgozott taktikát is. A hitbeli tanítás egyértelműsége is lehetne az egység tartalma; vagy egy azonos fölfogás, és ennek következtében egy közös fellépés. Mindez benne van Jézus imádságában, de mégsem ez a legfontosabb. Lényege: "Egy legyének, amint mi egy vagyunk!" Az Atya és a Fiú között fennálló egység az alap, melyen a hívők Jézussal való egysége fölépül és megvalósul. "Én bennük, te bennem, hogy így ők is teljesen egy legyének." A hívők Jézusban kapcsolódnak bele az Atyával való egységbe, Jézus pedig annyira egy az Atyával, hogy nemcsak mindent megtesz, amit Ő akar, hanem csak azt gondolja és csak azt kívánja, amit Atyja. Ezért mondja tanítványainak önmagáról: "A szavakat, melyeket hozzátok idézek, nem magamtól mondom, s a tetteket is az Atya viszi végbe, aki bennem van. Higgyétek, hogy én az Atyában vagyok, s az Atya bennem" (Jn 14,10). Ugyanígyen egységet szeretne önmaga és a hívők között megvalósítani: "Ha teljesítitek parancsaimat, megmaradtok szeretetemben, amint én is megtartottam Atyám parancsait, és megmaradok szeretetében" (Jn 15,10). A szeretetben való egységnek kell tetteikben megnyilatkoznia, valóra válnia.

Jézus imádkozik, hogy az Atya fölvegye a hívőket a közte és az Atya között fönnálló egységbe. Ezt sohasem tudták saját erejükből elérni a hívők. Pedig csak az Atyával való egységben tudnak egy ellenségeskedéssel és gyűlölettel teli világban, melybe küldetést kapnak, helytállni.

Az emberiség történelmében még sohasem valósult meg az egység, noha él bennünk az egység utáni vágy. Mindenki a saját elképzelése és belátása alapján tervez és gondolkodik, cselekszik. Az egyeseknek éppúgy vannak sajátos céljai, érdekei, mint a csoportoknak, szakszervezeteknek, fajoknak, országoknak. Ha nem is tör ki lépten-nyomon az egymással való harc, a felszín alatt izzik a feszültség, a kölcsönös vetélkedés. Ezzel szemben Isten titka az, hogy egy a háromságban.

A Szentírás tanítása szerint az emberiség története nem más, mint az eredeti, Istennel való és egymás között megélt egység fölbomlásának története. A paradicsomkertben Isten és az ember között még harmonikus egység volt (Ter 2,15-18). Egység uralkodott a férfi és a nő között is: a kettő egy test lett a házasságban (Ter 2,24). A bűnnel azonban megszakad az egység. Az ember elrejtőzik Isten elől, és félni kezd tőle (Ter 3,8-10). De rögtön megkezdődik az egymás elleni vádaskodás is; a hibát egymásra tolják, egymást okozzák a törtétekért (Ter 3,12-14). A bűn további végzetes következménye, hogy megszűnik az ember és a természet közötti jó viszony (Ter 2,8-15); 3,17-20; 4,12). "Mint az ajtó előtt leselkedő állat" támadja meg a bűn az irigy embert, Kaint, és viszi rá a testvérgyilkosságra (Ter 4,7-8). Az általános erkölcsi romlás nem a mostoha körülményekből, hanem az emberi szívből ered (Ter 6,5). Az ember maga is rögtön felismeri a bűn által bekövetkezett megosztottságot; teste és vágyai közötti ellentétet (Ter 2,25 és 3,7). Az "egység" utáni vágy sem alszik ki benne, de saját erejéből csak a többiekkel való taktikai egységre törekszik, saját nevének dicsőségére: "Szerezzünk nevet magunknak és ne szóródjunk szét a földön!" (Ter 11,4). Most Isten maga szórja őket szét és zavarja össze nyelvüket (Ter 11,8-9). Az ember csak Isten segítségével és áldásával érheti el az egységet (Ter 12,1-3). Erre hívja meg és választja ki Isten Ábrahámot, és lesz Ábrahám Isten iránti engedelmességével minden hívő ősatya.

Az emberiség egységesítésének feladatát maga Isten valósítja meg Jézus Krisztusban. Szent Pál így foglalja ezt össze: "Tudtukra adta akaratának titkát, azt az előre meghatározott jószágos tervét, hogy elérkezik az idők teljessége, és Krisztusban mint főben újra egyesít mindent, ami a mennyben és a földön van" (Ef 1,10). A tanítványok és a hívők egysége nem szorítkozhatik tehát egy kis körre, hanem ki kell terjednie az egész világra: "hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél engem" (Jn 17,21).

Szent János evangéliuma a "világ" kifejezésén az Istentől elszakadt, a kis keresztény közösséggel ellenségeskedő, sőt azokat üldöző embereket érti. Az üldözések közepette könnyen érthető, hogy a kis közösség bezárkózik és elzárkózik minden más külső befolyás elől. Isten szándéka azonban az, hogy a hívők a világban dolgozzanak: "Amint te a világba küldtél, úgy küldöm én is őket a világba" (Jn 17,18). De a hívők feladata a világban mégsem a misszió, a hithirdetés, hanem a tanúságtétel: "hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél engem" (Jn 17,21); "hogy megtudja a világ, hogy te küldtél engem és szeretted őket, amint engem szeretted" (Jn 17,23). Egységükben és

kölcsönös szeretetükben (csoda)jellé lesznek a világ előtt az isteni terv szerint élő hívők.

Tudjuk, hogy milyen messze van a keresztyén közösség ettől az ideáltól. A felekezetekre való hasadás, a keresztyének hiányzó egymás közti szolidaritása, a szekularizált, elpolgáriasodott keresztyén tömegek, a gazdag országok elzárkózása a szegények elől megghiúsítják az egységes világi közösség elképzelését a közeljövőben is. – A hívők egységre való törekvése mégsem hiábavaló. Csak azt nem várhatjuk, hogy az egyház tagjainak saját erejükből kell Isten terveit megvalósítaniuk. Isten rajtuk keresztül és velük együtt munkálkodik terveit megvalósításán. Az isteni terv és kegyelem összefonódik az emberi igyekvéssel. Azért imádkozik Jézus, hogy a hívők csoportja úgy jelenjék meg a világ előtt, mint Isten gondolataival, terveivel harmóniában élő egységes közösség.

2. A Jézussal való egység előfeltétele

Az egység gondolata mindig ott élt a népek életében és az egymástól elszakadt egyházak törekvéseiben is. Napjainkban nagyon jelentős ez a gondolat a békemozgalomban, a békekutatásban, az Egyesült Nemzetek Szervezetének munkájában. A nemes erőlködésnek éppúgy tanúi vagyunk, mint minden jóakarat hiábavalóságának.

A Jézus korabeli zsidók egységes országot akartak: az Isten országát. Ennek feltételeit szeretné Nikodémus, a zsidó tanácsos Jézustól, az "Istentől jött tanítótól" (Jn 3,1) hallani. Nikodémus bizonyára az államhatalomra vonatkozó utasításokat: rend- és életszabályokat várta el, amelyeket ő, mint tanácsos a politikai üléseken tovább adhatott volna. Egy ilyen értelemben feltett kérdésre Jézus válasza kiábrándító: tehetsz, barátom, azt, amit akarsz; elhagyhatod életedből azt, amit akarsz, mindez nem segít neked és nektek semmit. Nem tudsz egyetlen lépést sem tenni Isten országának ismeretében; nem jutsz el egy új országba, ha nem születél újjá. "Aki nem születik újjá, az nem láthatja meg az Isten országát" (Jn 3,3). Az újjászületés témájával Jézus feleletében János a prelúdium központi témáját viszi tovább: csak azoknak lesz "hatalma, hogy Isten gyermekei legyenek", akik "nem a vérnek vagy a testnek vágyából", hanem "Istenből születtek" (Jn 1,13). De összekapcsolhatja ezt a témát a vízzel kereszteselő Kereszteselő János tanúságával is: "Láttam a Lelket, amint... leszállt rá, s rajta maradt... Az majd Szentlélekkel fog kereszteselni" (Jn 1,32-33).

Jézus újabb válaszából világos lesz, hogy mit ért Ő "újjászületésen": "Aki nem vízből és Szentlélekből születik, az nem megy be az Isten országába" (Jn 3,5). Az újjászületés a vízből és a Szentlélekből való kereszteségben történik. Ez pedig lehetetlen a Jézussal való kapcsolat nélkül, mert egyedül rajta van maradandóan a Szentlélek, és csak Ő fog a Szentlélekkel kereszteselni, mint Kereszteselő János tanúsította.

"Ami a testből születik, az test, ami a Lélekből születik, az lélek. Ne csodálkozz azon, hogy azt mondtam; újjá kell születnetek" (Jn 3,6-7). – A

Szentírás a "test" ("hús") kifejezésen a világ teremtett dolgait és lényeit érti. Test az egész emberi test, és lélek-test az egész emberi egzisztencia; mindaz, amit értelmünk és szívünk alkot. Test, amit feltalálónk gondolatai szülnék, civilizációnk eredményei produkálnak. Emberi erővel és találmánysággal csak azt alkothatjuk, amik vagyunk. Egész egzisztenciánkban ott lappang a halál, de ugyanakkor a halál elleni tiltakozás is, a maradandóság utáni vágy. Jézus szava ítélet minden "test" felett. Az Isten országa perspektívájából nézve minden az idő óceánjában úszik; ide-oda hánykolódik minden cél és értelem nélkül, tehát esendő. Ugyanakkor Jézus felajánl Nikodémusnak és mindazoknak, akik hozzá jönnek, egy új létdimenziót: "ami Lélekből születik, az lélek."

Az újjászületésnek nem az anyaméhből kell létrejönnie. Az emberi erősz helyett, melyből minden evilági egzisztencia keletkezik és adódik tovább, Jézus egy új nemző- és fejlesztő energiát tart készenlétben: a Lelket. A Lélekből újjászületett "a világosságra megy, hadd derüljön fény tetteire, melyeket az Istenben vitt végbe" (Jn 3,21). "A jó tettek Istenhez kapcsolódott létből fakadnak" (Farkasfalvy).

Az első születésnél az ember maga semmit sem fűzhetett hozzá létéhez, kivéve azt, hogy hagyta, engedte, nem akadályozta meg a születés folyamatát. A Lélekből való születéshez sem szükséges az alkotó emberi munka. "Hallod a szél zúgását, de nem tudod, honnan jön és hová megy. Így van vele mindenki, aki a Lélekből született" (Jn 3,8). Amit mi emberek újjászületésünkhöz hozzátehetünk, az a minden ellentevékenységről lemondó készség, hogy nem vonakodunk akkor, mikor Isten szolgálatára hív, és valami új, nem várt folyamat zajlik le bannunk.

Az újjászületés eseménye nem hangos sírással történik, mint minden születés, hanem csendes meglátással; mélyebb ismerettel; a fájdalom, szenvedés, betegség vagy vereség Isten kezéből való elfogadásával. Újjászületés történik a barátságban is, melyben minden érdem nélkül részesülünk. Gyakran csak megkésve vesszük észre, hogy Isten egy új dimenzióba vezetett, vagy életünkben egy új szakaszt kezdett, amit mi nem akartunk és nem is terveztünk, de bizalommal elfogadtuk. Vannak, akik élményszerűen tudnak beszélni újjászületésük órájáról. "A tizedik óra körül járhatott" – írja Szent János, amikor Jézus követésére indult (Jn 1,39). A hitkérdésekben azonban nincs mindig ilyen nagy bizonyosságunk. Minden hívő életében legdöntőbb újjászületésére az a finom szenzibilitás és tanulékonyosság, mellyel Isten rá vonatkozó terveit felfogja és elfogadja. – A teológia nyelvén keresztségnek és a keresztség keresztény étellel való ratifikálásának mondanánk az újjászületést. És így eltarthat az újjászületés folyamata egy egész földi életen át, míg valaki véglegesen életképes lesz az Isten országára.

"Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda (értsd: adta át a világnak), hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen" – fejtegeti Jézus Nikodémusnak. Keresztelő Szent János ezt tanúsította Jézusról a keresztelésre jelentkezőknek: "láttam a Lelket, amint galamb alakjában

leszállt rá, s rajta is maradt" (Jn 1,32). János evangélista Jézusnak Nikodémushoz intézett szavaira és a keresztelő tanúságára célozva írja le ugyanezekkel a szavakkal Jézus halálát: "lehajta a fejét, átadta a lelkét". (Máté evangéliumában Jézus "elengedte a lelkét" Mt 27,50. Márknál: Jézus "kilehelt" Mk 15,37. Lukácsnál szintén: Jézus "kilehelt" Lk 23,46). János evangéliumának orgonajátékában nincsenek hamis hangok; az akkordok ugyanazokkal a hangjegyekkel térnek vissza az azonos kifejezésekben. Szent Jánosnál Jézus nem kiált fel halálában, mint Lukácsnál: "Atyám, kezeidbe teszem vissza lelkemet" (Lk 23,46). János szemléletében Jézus halálakor lefelé hajolva, tehát a világ felé fordulva adta át azt a lelkét, mely János tanúsága szerint rajta nyugodott. Lándzsával átdöfött szívéből vér folyik, azaz héber felfogás szerint: az, amiben az élet van; de ugyanakkor víz is ömlik ki, melyből új élet fakad (Jn 19,34) Ez lesz Jézus életet fakasztó halálának jele. Minden kellék megvan most ahhoz, hogy újjászülessék a világ az új, a lélekből és a vízből fakadt életre.

Jézus Nikodémushoz intézett szavai ígéret minden Nikodémusnak, aki az éjszaka leple alatt megy hozzá, hogy kikérje tanítói véleményét. Minden emberben él a vágy, hogy egy jobb irányba változtasson életén, vagy talán egészen újra kezdhesse azt. Ha még egyszer kezdhetnék! Vonatkozhat ez a vágy életünk egyes szakaszaira is. Isten ismeri a változékony emberi szívet. Nem szükséges, hogy múltunk úgy fusson mögöttünk, mint árnyékunk. "Úgy fogják fölemelni az Emberfiát is – mint Mózes fölemelte a kígyót a pusztában –, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen" – mondotta Jézus Nikodémusnak (Jn 3,15-16). "Ha majd fölemelnek a földről, mindenkit magamhoz vonzok" – jövendölte meg a jeruzsálemi zarándokoknak (Jn 12,31). Ez az óra következett be Jézus halálakor. Megtörtént az a keresztség, amiről Keresztelő János beszélt. Egy új világ született a Jézuson nyugvó lélekből és az oldalából kifolyó vízből; ezért vonz a keresztre fölemelt mindenkit magához. Aki Nikodémusként megy hozzá és hisz benne, megkapja azt a lehetőséget, hogy újjá születhessen. Erről ír Szent Pál is lelkesedéssel a korintusiaknak: "Mindenkik, aki Krisztusban van, új teremtmény. A régi megszűnt, valami új valósult meg. De ezt Isten viszi végbe" (2Kor 5,17-18).

3. A Jézussal való egység kihatása a keresztény életre

Jézusnak Atyjával való egységéből (Jn 10,30 és 38) következik: "A szavakat, melyeket hozzátok intézek, nem magamtól mondom, s a tetteket is az Atya viszi végbe, aki bennem van" (Jn 14,10). Ugyanúgy elvárja Jézus a hívőktől, hogy szavait felvegyék magukba és meg is valósítsák tetteikben. A hívőkkel való egységét a szőlőtöről vett képből világítja meg; az egység Jézus és a hívek között összefüggést és kölcsönös függést jelent (Jn 15,1-11).

a) A Jézusban hívők hite abban találja meg értelmét, hogy gyümölcsöt terem: "Minden szőlővesszőt, amely nem hoz gyümölcsöt, lemetsz rólam" (Jn 15,2). A Jézussal való egységnek termékeny tettekben kell megnyilvánulnia. Egy minden gyümölcs nélküli hit olyan, mint a színek fény nélkül.

Csak akkor látjuk a színek pompáját, ha fény esik rájuk. A fény varázsol a sötét, fekete világból pezsgő, lüktető életet. Egy keresztény, Jézusban gyökerező életnek színpompás gyümölcsökben kell láthatóvá lennie. Nem ritkán ott maradnak el a gyümölcsök, ahol az "igaz hit" fanatizmusa uralkodik. Erre vonatkozik Pál apostol szava: "Hitemmel elmozdíthatom a hegyeket, ha szeretet nincs bennem, mit sem érek" (1Kor 13,2).

b) A szőlővessző csak akkor terem gyümölcsöt, ha a szőlőtőn marad. Ez a kép el fog gondolkodtatni minden elkötelezett munkást. Méltán várja a világ Jézus híveitől az önfeláldozást, a szociális munkát: küzdelmet a szegényekért, betegekért, testi-lelki fogyatékosokért. De sokan nem akarnak tudni arról a forrásról, amelyből a hívők energiája fakad és táplálkozik. Ha a szőlővessző és a szőlőtő között megszakad a kapcsolat, ha a szőlőtőből nem folyik többé életető nedv a szőlővesszőbe, akkor lesz minden szociális munkából egy ideig-óráig tartó idealizmus vagy tiszteletreméltó buzgalom. Ez azonban nem elég az élethez. Egy ilyen perspektívában előbb-utóbb a hasznossági szempontok lesznek mérvadók. Hányszor élhető ez meg a betegek és öregek ápolásánál, ha az ápoló személyzet kizárólag fizetésért dolgozik, és minden más motiváció nélkül végzi el a napi "robotját".

c) "A szőlőműves megtisztít minden szőlővesszőt, mely terem, hogy még többet teremjen" (Jn 15,2). Gyakran úgy magyarázták Jézus szavait, mintha a hívőnek állandóan fokoznia kellene az Isten országáért végzett munkáját. A keresztény hívő hitét nem lehet teljesítményein mérni. A szőlővessző nem érlelhet több gyümölcsöt, mint amennyihez a szőlőtőtől termelő erőt kap. Ezért mondja Jézus: "Maradjatok bennem... Aki bennem marad, az bő termést hoz. Hisz nélkülem semmit sem tehetek" (Jn 15,4-5). – De az is igaz, hogy a szőlőműves lemetszi a vadhajtásokat. Néhány kételkedés, néhány elesés egy keresztény életében talán nem más, mint az ollókés vágása, mellyel a szőlőműves tisztít. Jézus nem kényelmes életútra hívott. A krisztuskövetés minden időben keresztthordozás marad: "Ha a búzaszem nem hull a földbe, és nem hal el, egymaga marad, de ha elhal, sok termést hoz" (Jn 12,24).

d) "Ha bennem maradtok és tanításom is bennetek marad, akkor bármit akartok, kérjétek, és megkapjátok" (Jn 15,7). – Emberi igyekvés és erőfeszítés nem lehet egy keresztény élet forrása. A keresztény hívő tetteihez Jézustól kéri és kapja az erőt. A pedagógus tudja, hogy egy fiatal tehetsége akkor bontakozik ki és fejlődik igazán, ha követelnek tőle. Isten nem követel tőlünk többet, mint amennyit elbírnunk. De nem szabad kishitűeknek sem lennünk, és a tornyosuló feladatok elől megzúgnunk. Minden imádságban szívünk mélyén Istennel találkozunk. Az imádság nem Istennek engedi át a cselekvés és a munka nyomasztó terhét, hanem erőt kér a terhek hordozására. A szőlővesszőről vett kép itt is tovább vezet. Gondolhatunk a gyümölcs terhe alatt roskadozó szőlővesszőre: eltörne az, ha a szőlőműves nem támasztaná alá kis karókkal, támasztókkal, hogy tovább hordja a terhet, és megérleljen minden rajta lévő gyümölcsöt. Az imádság hatása a szőlőműves támasztóival hasonlítható össze.

e) "Azáltal dicsőül meg Atyám, hogy bő termést hoztok, és tanítványaim lesztek" (Jn 15,8). – A keresztény élet gyümölcsei Isten dicsőségét hirdetik. Aki persze "Isten" fogalmán az "ember irányító hatalom utáni vágyát" érti, az csak saját maga dicsőségén és hírnevén fog dolgozni. Dicsőségen a közönséges szóhasználatban tiszteletet, hódolatot, elismerést, hatalmat, sikert értünk. Jézus "dicsőséges szenvedésében" ugyanez a kifejezés türelemmel eltűrt gyalázatot, sértéseket, arculütéseket, megaláztatásokat jelent. Szent János evangélista dicsőség-fogalmát csak akkor értjük meg igazán, ha az Ószövetség imáinak szellemében olvassuk: "Isten, dicsőítsd meg nevedet" – imádkozik a zsoltáros; s ezzel azt akarja mondani: "Isten, mutasd meg, hogy hatalmas vagy, hogy megmentesz bennünket, hogy emberfeletti segítséged néped szükségében és szorongatottságában lesz mindenki számára nyilvánvaló!" Ilyen értelemben írja az evangélista: "Elérkezett az óra, amikor megdicsőül az Emberfia" (Jn 12,23). Ilyen értelemben imádkozik Jézus is: "Dicsőítsd meg Fiadat, hogy Fiad is megdicsőítsen téged" (Jn 17,1). Ennek alapján hirdeti a hívő ember is Isten dicsőségét életében, ha az élet kibontakozására, nem pedig a rombolásra; a megbocsátásra, nem pedig a bosszúállásra; a hiba beismerésére, nem pedig saját maga mentegetésére törekszik. Az ilyen magatartás emberfeletti erőt tételez fel. Az ilyen lelki nagyság csak a hatalmas Isten segítségével érhető el. Isten dicsősége ott lesz szinte kézzel fogható, ahol egészen megszűnik az emberi okoskodás, számítás, gondoskodás, előrelátás, bölcsesség. "Láttuk dicsőségét, az Atya Egyszülöttjének dicsőségét" – írja az evangélista a prelúdiumban (Jn 1,14). Láttá a kánai menyegzőn, ahol a vőlegény számítása a borral véget ért. Ott kezdődött Jézus (csoda)jele a borra vált vízzel, mely jobban ízlett a vendégeknek (Jn 2,9-12). Ezzel nyilatkoztatta ki dicsőségét. De látta a kereszten is: amikor a lándzsadöfés következtében Jézus élete minden gondolkodó ember számítása szerint véget ért. Akkor folyt ki megnyitott oldalából a vér és a víz, az élet jele. – Jézus így imádkozott Atyájához: "Megosztottam velük dicsőségemet, amelyben részesítettél, hogy egy legyek, amint mi egy vagyunk" (Jn 17,22). Ahol minden gonoszság ellenére túlarad a szeretet, ott Isten ereje, Isten dicsősége lesz az emberi gyöngeségben nyilvánvaló (vö. 2Kor 4,7-17). "Életünkben állandóan ki vagyunk téve a halálnak Jézusért, hogy majd Jézus élete is nyilvánvaló legyen testünkön."

f) A gyümölcs elsősorban arra szolgál, hogy új élet keletkezzék belőle. Izraelben a szőlőtő arra mutat, hogy ott víz található, és, hogy a víz életet terem. A víz a remény és a szebb jövő csalhatatlan jele a sivatagban. A hívőnek is az élet jelének kell lennie. Mivel a mai élet sokkal bonyolultabb lett, és összefüggéseit nehéz felismerni, nem lesz könnyű feladat az életért dolgozni. Isten munkatársa lenni annyi, mint életet menteni, az élet kibontakozásán fáradozni. Mindenütt, ahol életet mentünk, vagy életet megtartunk, ahol emberi életet egy magasabb nivóra emelünk, Istent dicsőítjük. A jó szándék nem elég. Felelősek vagyunk tetteink következményeiért. Mindig vizsgálunk kell motivációinkat. Ha a gazdaságilag gyengébbeknek azért segítünk, hogy vásárló partnerekre találjunk bennük, vagy hogy kincseikhez utat teremtsünk, akkor kigúnyoljuk Isten terveit. Így hirdette Jézus: "Aki

szomjazik, jöjjön hozzám és igyék; aki hisz bennem, belsejéből az Írás szava szerint élő víz folyói fakadnak. Ezt a Lélekről mondta, melyben a benne hívők részesülnek. A Lélek ugyanis még nem jött el, mert még nem dicsőült meg Jézus" (Jn 7,37-40).

g) "Nem nevezlek többé szolgának benneteket, mert a szolga nem tudja, mit tesz ura. Barátainknak mondalak benneteket, mert amit hallottam Atyámtól, azt mind tudtul adtam nektek" (Jn 15,15). – A barátság több, mint az egymással való együttlét. A barát emberi egzisztenciánk alkotó részévé lesz. A barát egy másik "én", hangsúlyozza a görög és latin közmondás. Horátius így foházkodik ahhoz a hajóhoz, melyen Vergilius Görögországba indul: "Hozd vissza, kérlek, és őrizd meg életem felét" (Carm. I.,3). A barátságban egy új életnívó keletkezik: a "mi". Ilyen értelemben akar Jézus életünk tápláléka lenni: "Én vagyok az élet kenyere" (Jn 6,34). "Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, az bennem marad, én meg benne" (Jn 6,56). És: "Senki sem szeret jobban, mint az, aki életét adja barátaiért" (Jn 14,13). – Szent János evangéliumában először Keresztelő Szent János nevezi magát a "völegény barátját"-nak (Jn 3,29). A barát szívből örül, ha barátja hangját hallja. A baráti viszony következménye: "neki növekednie kell, nekem kisebbednem". Baráti viszonyba kerül Jézussal a két tanítvány, akiket Keresztelő Szent János hoz össze vele (Jn 1,35-39). Bizalmuk megnyilatkozása, hogy "aznap nála is maradtak". Különösen szerette Jézus a három testvér, Mártát, Máriaát és Lázárt (Jn 11,5). Barátságuk kölcsönös jeleit abban látjuk, hogy Jézus náluk étkezik (Jn 12,2). Mária "olajjal keni meg az Urat és hajával törli meg lábát" (Jn 11,2), Márta nyíltan beszél Jézussal (Jn 11,21), és Jézus visszaadja Lázár életét. Urunk barátai mindazok, akiknek tudtul adja azt, amit Atyjától hallott (Jn 15,15). – Egyet különösen kedvel: a "szeretett tanítványt", János apostolt (Jn 13,23; 19,26; 21,7; 21,20). A "szeretett tanítvány" Jézussal való kapcsolata tanító példa arra, hogy milyen messze mehet a baráti viszony, az egység: Jézus keblére hajolja kérdezheti meg a legbizalmasabb titkokról (Jn 13,24; 21,20). Rábízta az Úr utolsó órájában édesanyja további sorsát (Jn 19,27). – Hogy a két barát közötti szeretet a legnagyobb krízist is kibírhatja, mutatja Péter tagadása és szeretetvallomása (Jn 18,17.25.27 és 21,15-18). – Az Ószövetségben Isten csak Mózesrel beszél úgy, mint barátjával: szemtől szembe (Kiv 33,11). Csak Ábrahámról olvashatjuk, hogy Isten barátja volt (Iz 41,8; 2Krn 20,7).

Mindent összevetve: Jézussal való egységünkben teljesedik ki igazi emberi mivoltunk, az ő barátságában leszünk teljes emberré (vö. Ef 4,13).

h) "A világ nem ismert meg, de én ismerlek és ők is felismerték, hogy te küldtél" (Jn 17,25). – Aki egy Jézussal, az ismeri őt és küldetését, s ismeri az Atyát is. Jézus imádsága itt a prelúdiumra céloz: a világ nem ismerte fel az Igét (Jn 1,10). Ez az akkord nyomatékosabban csendül meg a jó pásztor hasonlatban: "Én vagyok a jó pásztor, ismerem enyéimet, és enyéim is ismernek engem, mint ahogy az Atya ismer engem és én ismerem az Atyát" (Jn 10,14-15). A Bibliában az ismeret nem intellektuális tevékenység, hanem konkrét tapasztalat eredménye. Jézus az "övéivel" van ilyen viszonyban,

"akiket az Atya adott neki" (Jn 17,23). Azok számára kell ezt hangsúlyozni, akik nem ismerik ki többé magukat saját életükben, s akik nehéz vagy képzelt elhagyatottságukban elveszetteknek érzik magukat. Amikor Luther a kétségbeesés szélén járt, krétával írta asztalára, hogy meg van keresztelve. A keresztség életünk olyan ténye, amit nem lehet eltörölni, csak megtagadni. – Sokszor a jó pásztor szavát ismerjük fel embertársaink szavaiban, hallhatjuk a szív "füleivel". Minden ember számunkra Krisztus arcát hordozhatja, és az ő szavával szólhat hozzánk. Nem a modern teológia találmanya ez, hanem a keresztyén élet tapasztalatának bölcsessége.

i) "Hogy a szeretet, amellyel szeretsz, bennük legyen, s én is bennük legyek" (Jn 17,26). – Az ismeret a Bibliában a szeretetben teljesedik ki. Legtöbbször kíséri az öröm motívuma is (vö. Jn 15,9-13). "A keresztyénység szereteten az embernek azt a mélyreható, szabad lényegmegvalósítását érti, ami Istenhez fordítja az egész embert." Isten lényege szeretet (1Jn 4,8). A prelúdium így jellemzi az Igét: "Az Ige Istennél volt." A görög szöveg azonban ezt mondja: *prosz ton theon*: Istenhez volt. Isten mint szeretet: odaforulás, kiáradás, tevékeny szeretet. Isten szeretete az emberben az Ige önátadásának alkotó elemeit hordozza magában, az élet teljessége lakik benne. Fennakadás nélküli állandó áramlás. Tud szolgálni, tud szenvedni. A világba ágyazott isteni erő. Mindenütt, ahol egy ember elkezd – nem számításból, nem merő nemi ösztönből, hanem a másik ember szeretetéből kiindulva – cselekedni, ott új élet kezdődik a múlt időben: ha megbocsátok, ha valakit telefonon felhívok, ha levelet írok, ha valakit meglátogatok, ha valakiről jól vélekedem, Isten szeretetét jelenítem meg az időben.

4. A Jézussal való egység kihatása az egyházi hivatalokra

Jézus azért jött, hogy "Isten szétszóródott gyermekeit egybegyűjtse" (Jn 11,52). Azért imádkozott, hogy "teljesen egy legyenek" (Jn 17,23). A nagy megbízatás lezárult, amikor halálakor így szólt: "beteljesedett", és fejét a föld felé hajtva "átadta a lelket" (Jn 19,30). Föltámadása után gondoskodott arról, hogy mindeneket egyesítő szeretete jelként maradjon köztünk az egyházi hivatalos megbízásokban. Ez jut kifejezésre Szent János evangéliuma orgonakoncertjének záró akkordjaiban. Péter megbízatásának egyetlen kritériuma a szeretet, mégpedig a nagyobb szeretet (Jn 21,15). Jézus megbízó szavait "legeltesd báránykáimat" és "legeltesd juhaimat" két görög igével adja vissza az evangélista: *boszke* és *poimaine*. Gondoskodj a juhok és bárányok eledeléről, aztán légy a juhok és bárányok pásztorja. Az egyházi hivatalok hordozója a jó pásztor képéről veszi a mércét: a juhok ismerik hangját; nevükön szólítja és kivezeti őket a legelőre; a juhok előtt megy és ezek követik. Azért létezik, hogy életük legyen és bőségben legyen; főleg pedig: "életét adja juhaiért" (Jn 10,15).